

Uddrag af erindringer fra det før-kristne Østgrønland ved kateketen og kunsteren Kârale

Det grønlandske Selskabs Årsskrift 1935

I løbet af dette forår blev en kvindelig Angakok, Akitsiak, blandt de døbte, syg af sindsforvirring. Denne hændelse forårsagede en del vanskeligheder for os. Den syge, der var mine forældres plejedatter, lavede sådan uro, at det var umuligt at sove om natten; tillige var det nødvendigt at have opsigt med hende hele tiden. Vore naboer var allerede dengang flyttet ud til andre fangstpladser, og vi begyndte at mangle proviant, fordi fader måtte blive så meget hjemme. Da det blev for meget befalede fader sin plejesøn, der på dette tidspunkt dagligt gik hos europæerne, om at våge hos den syge i stedet for dem den nat, fordi de selv trængte så meget til at sove ud. Så gik vi over til det andet hus og sov i fred og ro. Men næste morgen, da jeg vågnede, lå jeg alene, og mine forældre var allerede gået tilbage til den syge. — Nogle påstår, at hun blev gal, fordi hun ikke før dåben havde betroet præsten at hun var Angakok.

Imidlertid blev hun rask. Så flyttede vi endelig ud til fangstpladserne og nød sommerens glæder. Denne gang besluttede fader at tilbringe vinteren ved Ikerasag-

ssuaq. Umiddelbart efter ankomsten til stedet begyndte han at klage over sit venstre knæ, og da smerterne tiltog, måtte han tilsidst opgive fangstvirkomheden. Vi flyttede fra telt til vinterhuset sammen med onkel Ajukutoks, der atter skulle bo sammen med os, da det første snefald indtrådte. Det var i 1901, vistnok oktober måned. Fra denne dag blev fader liggende på sygelejet hele vinteren igennem, og fra denne tid begyndte svære dage for os.

Det traf sig så uheldigt, at der dette efterår var dårlig fangst ved vor boplads, og derfor kom vi snart til at mangle frisk mad. Vi havde ganske vist tørret kød fra sommerfangsten, men da vi på grund af faders sygdom måtte indskrænke forbruget så meget som muligt, varede det ikke længe, før vi begyndte at lide savn. Under de triste forhold sneg efteråret sig hen og syntes aldrig at ville tage ende.

Et stykke ind i det ny år blev faders tilstand således, at han så godt som ikke kunne sove mere på grund af smerte. Netop på denne tid skulle min mor føde et barn. Først efter tre dages forløb og

under store vanskeligheder blev hun forløst med et dødfødt barn og døde selv dagen efter. Inden hun døde formanede hun sin mand om at behandle mig godt, fordi jeg var det eneste barn, de havde. Og til mig sagde hun kun dette: „Du må endelig fortsætte med at lære at læse efter min død. Du må ofte se til min grav, de døbte behøver man ikke at være bange for.“ Hun holdt stadig mine hænder, indtil hun opgav ånden.

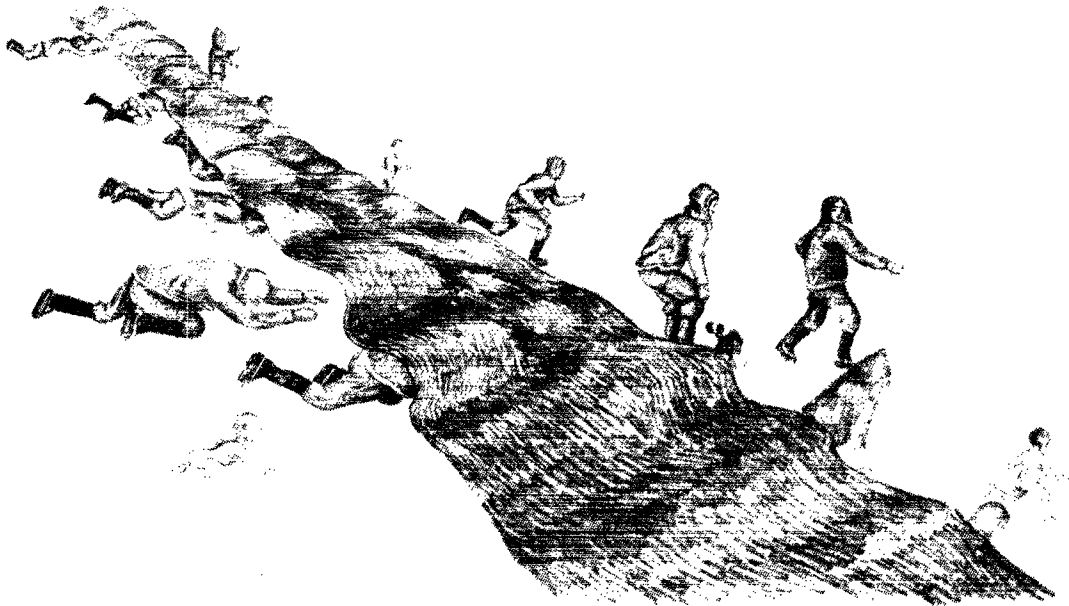
I løbet af dagen blev moders lig ført hen for at begraves. Jeg fulgte med og sad ved hendes grav indtil skumringen. Ved hjemkomsten til huset turde jeg næsten ikke komme ind, fordi jeg hørte gråd derindefra. Jeg blev stående udenfor, ak hvor forandret! Min moder holdt nemlig så meget af de gamle sange og sang derfor næsten altid, når jeg kom hjem fra en udflugt; men nu hørtes gråd, kun gråd. Jeg begyndte at fryse, og da jeg endelig kom ind, følte jeg først rigtigt, hvor fattig jeg var blevet. Det var så trist, så trist – vor lampe var slukket. Så måtte jeg tænde lampen i moders sted, og kort derefter besvime min far af smerte og sindsbevægelse. Jeg troede også, at han ville dø og følte mig rigtignok lille dengang.

Efter moders død gik det stadig nedad med min fader, fordi han var så nedbøjet af sorg. Han sagde ofte, at han var træt af livet. Under de trykkende forhold begyndte han tillige, rimeligvis på grund af søvnløshed, at tale i vildelse og gjorde mig bange mange gange. Vore få husfæller mente nu også at have set syner eller spøgelse og påvirkede således mit sind, at jeg blev ganske overspændt. En aften, medens vore husfæller sov og

huset lå i halvmørke, fordi kun vor lampe brændte, sad jeg ved siden af min fader og vågede over ham, der som sædvanlig lå meget uroligt. Han fik af og til de sædvanlige Angakokanfald, som jeg for længe siden havde vænnet mig til. Pludselig forekom det mig, at nogen bevægede sig bagved briksen på den inderste væg. Da jeg vendte hovedet derhen, syntes jeg at se et væsen, lignende et spædbarn, forsvinde mellem briksen og væggen. Jeg sagde ganske svagt: „aa, se dér“, og pludselig skreg min fader gentagne gange og fik et meget kraftigt Angakokanfald. Da han blev roligere, sagde han: „jeg så det før dig“. – Det varede længe inden det hørte op med at gnistre for mine øjne. Saa modtagelig var jeg bleven for en lille forskrækkelse.

Nogle dage derefter blev min faders tilstand endnu værre end tidligere. Jeg blev helt syg ved at se ham lide så meget. Under de hæftigste smerter sagde han til mig: „Hør min søn, du må ikke blive bange, jeg vil forsøge at forlade mit legeme, jeg er træt af at lide så meget. Når det kan lade sig gøre, vil jeg fortælle dig det først, inden jeg forlader legemet for bestandig.“ Idet han sagde det, begyndte han at lade sit åndedræt formindskes ligesom under åndemaning, og han begyndte at sænke sin stemme mere og mere; indtil stemmen kun kunne høres ved hjertekulen, og dér blev den stående nogen tid. Under dette trak han endnu vejret svagt med lange mellemrum. Pludselig forlod hans ånd legemet (det hørtes som en svag summende lyd), og dermed ophørte han at trække vejret.

Lyden syntes at synke dybt dybt ned og begyndte så at vandre i forskellige

Tegning af Kárale. »Naar Menneskene dør tilbringer de et Aar med at arbejde sig fra Døden over til det evige Liv, idet de kryber fra den ene Side af et udbredt Teltskind til den anden. Paa denne Maade frigøres Legemet for alle Safter. De efterlevendes Taarer binder de døde saaledes til Jorden, at de ofte, naar de endelig har arbejdet sig gennem Skindet er ganske kraftesløse; derfor bør man ikke ubehersket begræde sine kære. Lettest gaar det for de smaa dødfødte Børn, som ingen begræder; thi de kravler lige gennem Skindet og løber uden Hindringer ind i det evige Liv.«

retninger; sommetider til husgangen, andre tider til den modsatte side af huset. Efter at have kredset således rundt, blev den efterhånden tydeligere, som om den bevægede sig i spiral opefter, og tilsidst hørtes den atter ved hans hjærtekule, og dermed kom åndedrættet tilbage. Det var et frygteligt øjeblik for mig, medens jeg sad der ved siden af ham og pintes i sindet for hvad han muligvis vilde sige, når han vågnede. Da åndedrættet blev regelmæssigt, slog han øjnene op og sagde endelig: „Nej, nu kan det ikke lade sig gøre, at jeg forlader legemet for bestandig. Lad mig da, selv under pinsler, afvente min naturlige død“. Idet han sagde dette, lagde han sig tilrette på

sit leje og derefter blev noget roligere.

Nu gik det endelig lidt fremad med ham. Men til gengæld var vi nu således stillet, at vi mange gange manglede til livets ophold; ja der var dage, hvor vi slet ikke havde fået noget at spise. Det betragtedes således som en stor begivenhed, da jeg en dag fik en stakkels rype.

— Vejret var nu blevet regnfuldt, og der dannede sig tidevandsrevner på isen langs med landet.

Nogen tid efter blev fader hentet af slægtninge i konebåd fra en anden boplads, og dermed befriedes vi fra vore vanskeligheder.